Kunnanhallituksen vastineet arviointikertomuksen havaintoihin:

KUNTASTRATEGIAN TOTEUTUMINEN

Kunnan strategian mukaan Lemi on yhteisöllinen ja turvallinen, maltillisesti kasvava kunta, joka järjestää asukkailleen laadukkaat peruspalvelut. Päätöksenteko ja viestintä ovat avointa, joustavaa ja ketterää.

Lemi on itsenäinen kasvava kunta, jonka asukasmäärä kasvoi vuodesta 2024 29 henkilöllä ollen vuoden 2025 lopussa 2878.

Lautakunta pitää tärkeänä, että Lemi on turvallinen, houkutteleva lapsi- ja perheystävällinen kunta ja että kunnassa on kaksi koulua jatkossakin. Laadukas varhaiskasvatus ja perusopetus lisäävät kunnan houkuttelevuutta.

Järjestöparlamentilla on merkittävä rooli kunnan yhteisöllisessä toiminnassa tarjoten mahdollisuuden yhteistyölle, tiedonvaihdolle sekä yhteiselle kehittämiselle. Aktiivinen toiminta nähdään tärkeänä sekä yhteisöllisyyden vahvistamisessa että järjestötoiminnan tukemisessa. Vanhemmat ikäryhmät on hyvä kohdata siten, että hekin tuntevat olevansa tärkeitä kuntalaisia ja tulevat huomioiduiksi erilaisissa tapahtumissa, ohjelmissa ja sekä käytännön toiminnassa.

Lautakunta pitää tärkeänä tekoälyn hyödyntämistä erityisesti pienten kuntien toiminnassa ja tiedustelee, onko tekoälyn tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen otettu kunnassa huomioon?

Maakunnassa lähellä Lemin kuntaa on yksi Suomen parhaista ellei jopa paras korkeakoulukeskittymä. Korkeakoulut eivät ole oma saarekkeensa maakunnassa vaan erityisesti AMK:n osalta kiinteä osa maakuntaa jo sen lakisääteisten tehtävien vuoksi. Erityisesti AMK:n mahdollistamat asiat tulee huomioida Lemin kunnassa niin kehityksen kuin toimintojen ylläpidon näkökulmasta.

Lemin kunnalla on moninaisia merkittäviä ominaisuuksia, jotka ovat arvokkaita niin nykyisille kuin tuleville kuntalaisille. Tämän vuoksi ulospäin tiedottamisen ja mainonnan terävöittäminen eri kohderyhmille tulee ottaa erityistarkasteluun.

Kuntalaki korostaa tavoitteilla ohjaamista ja johtamista. Vuoden 2025 talousarviossa ja talousarvion toteutumisvertailussa on jo hyvin pystytty kytkemään tavoitteita kuntastrategiaan. Edelleen kehittämistyötä tavoitteiden asettamisen suhteen on jatkettava.

Vastine

Kunnan strategian mukaista toimintaa on kehitetty sanoittamalla strategiaa ja toimintaa helposti lähestyttävin sanamuodoin, uusi strategia kantaa nimeä Lemin lupaus. Kyseessä on kuitenkin kuntalain tarkoittama kuntastrategia, joka ohjaa kunnan toimintaa ja tavoitteita.

Tavoitteena on kytkeä strategia vielä aikaisempaakin tiiviimmin kunnan toimintaan ja tavoitteisiin sekä niiden mittaamiseen.

Tekoälyä hyödynnetään kunnassa jo monin eri tavoin ja käyttötapoja kartoitetaan aktiivisesti eri toiminnoissa ja työtehtävissä. Muutamina esimerkkeinä mainittakoon tekstien/sisältöjen jäsentäminen, tiivistäminen ja muokkaaminen. Ihmisen pitää kuitenkin aina varmistaa lopputulos, tekoäly on vain valmistelun apuna. Palvelujen käytössä on painotettu niiden tietoturvallista käyttöä eli älä laita palveluihin mitään sellaista tietoa, mitä et voisi julkaista yleisesti tietoverkossa. Tämä ohjeistus koskee myös maksullisia yrityksille suunnattuja tekoälypalveluja.

Lemin kunta on panostanut erityisesti toimiin ja tekoihin, joilla saadaan erityisesti ansaittua näkyvyyttä. Yksikään kunta ei voi rakentaa vetovoimaisuuttaan ja tunnettuuttaan mainonnan varaan vaan maineen ja vetovoimaisuuden pitää rakentua tekojen kautta.

Markkinointia ja viestintää tukemaan päivitettiin kunnan viestintäohje, kunnanhallitus hyväksyi viestintäohjeen elokuussa 2026.

KUNNAN TALOUS

Lautakunta on tyytyväinen, että kertynyt alijäämä saatiin katettua ennen tavoitteena ollutta vuotta 2026 ja talouden tasapainottamisohjelmassa onnistuttiin. Tunnusluvut ovat parantuneet edellisvuodesta, uutta lainaa ei nostettu vuonna 2025 ja lainat 1441 €/asukas on pienentynyt verrattuna vuoteen 2024. Parantuneista tunnusluvuista ja ylijäämäisestä tuloksesta huolimatta talouden kehitystä tulee seurata tarkasti tulevinakin vuosina ja pyrkiä ennakoimaan ja hallitsemaan riskejä.

Lautakunta pitää hyvänä asiana, että talouden raportointi on kunnan nettisivuilla ajantasaisesti kaikkien saatavilla. Taloustilanteen ajantasainen näkyminen suoraan kuntalaisille mahdollistaa aktiivisen kuntatoiminnan kommentoinnin sekä antaa suoran mahdollisuuden kuntalaisille vaikuttaa omalta osaltaan kunnan toimintaan vähintään "aloitelaatikko" tasolla. Myös yleisen aloitetoiminnan laajentaminen kuntalaisten käyttöön voisi tuoda positiivista toimintaa ja näkyvyyttä.

Vastine

Talouden tunnuslukujen parantuminen edellyttää jatkossakin tarkkuutta ja malttia taloudessa. Tuloslaskelma viedään kuukausittain kunnan kotisivuille, jossa talouden tilaa pääsee avoimesti tarkastelemaan. Toisaalta myös talouteen liittyvistä aiheista on viestitty kuntalaisille kunnanjohtajan blogikirjoitusten kautta. Blogikirjoituksissa asioiden tilaa on käyty läpi mahdollisimman selkeästi ja ymmärrettävästi. Aloitteita voi jättää kunnalle esim. Kuntalaisaloite-palvelun kautta, palvelu löytyy kotisivuilta Päätöksenteko-pääsivun alta alavalikosta.

HALLINNON TOIMIALA

Lautakunta pitää hyvänä asiana, että kunnan sopimushallinta on keskitetty hallintopalveluihin ja että käytössä on automatiikkaa sopimusten seurannassa.

Lautakunta on huolissaan sairauspoissaolojen noususta ja pohtii, onko taustalla mahdollisesti työuupumusta. Työhyvinvoinnin tukeminen nähdään tärkeänä ja lautakunta kannustaa kehittämään ja tukemaan työhyvinvointia. Lautakunta pohtii, kuinka kunnassa huolehditaan lakisääteisistä velvoitteista, jos avainosaaminen on yhden henkilön varassa.

Henkilöstö ansaitsee kiitosta kunnan ja kuntalaisten hyväksi tehdystä työstä.

Vastine

Henkilöstön työhyvinvoinnin kehittämistä on jatkettu myös kuluvana vuonna. Pienessä organisaatiossa sairauspoissaolojen vuotuinen vaihtelu voi olla merkittävää ja työntekijää kohden lasketut keskimääräiset poissaolopäivät nousevat jo muutaman pidemmän sairauspoissaolon seurauksena. Työntekijöillä voi työkyvyn viedä myös työhön liittymättömät henkilökohtaisen elämän tilanteet. Lakisääteiset velvoitteet pyritään hoitamaan kaikissa tilanteissa niin, että useampi kuin yksi henkilö tietäisi tarvittavalla tasolla eri toiminnoista.

INVESTOINNIT JA HANKINNAT

Lautakunta toteaa, että investoinnit toteutuivat vain osittain ja investointitaso pysyi edelleen maltillisena.

Kunnan koulurakennuksiin liittyy kaksi merkittävää riskiä. Kuukanniemen koulun osalta riski on leasing-sopimuksen loppumiseen liittyvä taloudellinen riski. Tämän osalta tarkastelu ja mahdolliset toimipidesuosituksien laadinta tulee aloittaa mahdollisimman nopeasti. Kirkonkylän koulurakennukseen liittyvä taloudellinen riski koskee koulurakennuksen teknistä kuntoa ja korjaustarpeen suuruutta. Tämän osalta tarkastelu tulee aloittaa nopealla aikataululla.

Vastine

Investointien tason on jatkossakin pysyttävä varsin maltillisena ja suuremmat tulevat investoinnit pitää valmistella ja aikatauluttaa hyvin ennakkoon. Kuukanniemen koulun osalta leasing-sopimus on selvä ja tiedetään hyvin esim. ensimmäinen mahdollinen ajankohta, jolloin voidaan lunastaa rakennus kunnalle. Riski liittyy siihen, että meillä olisi kuluja koulutiloista, joille meillä ei ole tarvetta. Laadukas perusopetus ja kunnan vetovoimaisuuden edistäminen ovat tapoja vähentää riskiä. Kirkonkylän koulun teknisen kunnon selvittäminen ja korjauksien suunnittelu vaativat aikaa. Keskeistä on tällä hetkellä huolehtia hyvin kiinteistönkunnossapidosta niin, että teknistä kuntoa pystyttäisiin ylläpitämään mahdollisimman pitkään.

KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Havainnot ja suositukset

Konserniyhtiöissä on vakiintunut asiakaskunta ja vuokrausaste hyvällä tasolla. Tulossa on kuitenkin investointeja ja aiemmilta vuosilta on kertynyttä korjausvelkaa. Lautakunta on huolissaan konserniyhtiöiden taloudellisesta tilanteesta sekä joidenkin yhtiöiden osalta myös maksukyvystä.

Lautakunta haluaa kiinnittää huomiota koko kunnan varautumissuunnittelun tärkeyteen. Kunnan tulee valmiuslain mukaisesti valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. Varautumistoiminnassa mukanaolo on välttämätöntä ja kunnassa tulee olla säännöllisesti päivitettävä erityis- ja häiriötilannesuunnitelma. Kuntalaisia tulee tarpeellisin osin informoida varautumisesta.

Vastine

Konserniyhtiöiden osalta tilanne on ollut varsin hyvä, kuten tarkastuslautakunta toteaakin. Pidemmän aikavälin tarkastelua on yhtiöissä syytä tehdä, että tulevat investoinnit ovat mahdollisimman hyvin ennakoituja ja tarkoituksenmukaisia. Hyvänä esimerkkinä pitkän aikavälin suunnitelmista voidaan pitää Lemin Lämmön suunnitelmia kirkonkylän lämpökattilan uusimiseksi.

Lemin kunta on harjoitellut aktiivisesti valmius- ja varautumisasioita eri harjoitusten yhteydessä. Vuosittain kunta on osallistunut erityisesti alueellisiin valmiusharjoituksiin. Tänä vuonna varautumiskysymyksiä on harjoiteltu keväällä paikallispuolustusharjoituksen yhteydessä, toukokuun loppupuolella häiriötilannekeskusharjoituksessa Lemin koulukeskuksessa sekä pitkäkestoisessa valtakunnallisessa LVV26-valmiusharjoituksessa, joka huipentui syys-lokakuun vaihteessa kolmipäiväiseen harjoitusvaiheeseen.

Maakunnan valmius- ja turvallisuus toimikunta, EKTURVA, on juuri käynnistämässä alueellisten riskiarvioiden laadintatyön. Samassa yhteydessä on hyvä tarkastella kunnan valmius- ja varautumissuunnitelmia ja niiden ajantasaisuutta. Alustavaa keskustelua Etelä-Karjalan pienten kuntien yhteistyöstä valmius- ja varautumissuunnittelussa on käyty, näin voitaisiin paremmin jakaa hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja eri kriisitilanteisiin varautumiseen liittyen.

Normaali- ja poikkeusolojen viestintää tukemaan päivitettiin kunnan viestintäohje, kunnanhallitus hyväksyi viestintäohjeen elokuussa 2026.

YLEISESTI

Kunnanhallitus kiittää tarkastuslautakuntaa hyvästä työstä sekä arvokkaista havainnoista ja suosituksista. Tarkastuslautakunnalla on kunnassa tärkeä tehtävä talouden ja toiminnan kehittämisen osalta.